

СВІТЛИЙ ПАМ'ЯТІ УЧЕНИЦІ ТА КОЛЕГИ КАРИНИ ЗВ'ЯГІНЦЕВОЇ

Мирослав ШЕВЕРА¹, Віра ПРОТОПОПОВА², Людмила ЗАВ'ЯЛОВА¹, Любов ГУБАРЬ³,
Ольга ОПТАСЮК⁴, Оксана КУЧЕР¹, Тетяна ДВІРНА¹, Тиберій ЛЮБКА⁵, Олена МІСЬКОВА¹

Публікація присвячена пам'яті молодого вченого-ботаніка, педагога, доцента кафедри ботаніки та екології рослин Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, кандидата біологічних наук Каріни Зв'ягінцевої (1985–2025). У роботі висвітлено її життєвий шлях та науковий доробок, який охоплював урбані флористику, фітоінвазії, охорону природи, у розвиток яких вона долучилася своїми оригінальними працями.

Ключові слова: Каріна Зв'ягінцева, науковець-ботанік, педагог.

¹ Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України, вул. Терещенківська, 2, Київ, 01601, Україна; e-mail: shevera.myroslav@ukr.net; l.zavialova7@gmail.com; kucher.oksana29@gmail.com; dvirna_t@ukr.net; lena.miskova.enot@gmail.com

² Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, пл. Кошута, 6, Берегове, 90202, Україна; e-mail: protopopova.vira@ukr.net

³ ДУ «Інститут еволюційної екології НАН України», вул. Академіка Лебедєва, 37, Київ, 03143, Україна; e-mail: ogubar@gmail.com

⁴ Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, вул. Івана Огієнка, 61, Кам'янець-Подільський, 32301, Україна; e-mail: linum@ukr.net

⁵ Незалежний дослідник; e-mail: ljubkatibor@gmail.com

In memory of our respected doctoral student and colleague Karina Zvyagintseva

Shevera M.¹, Protopopova V.², Zavialova L.¹, Gubar L.³, Optasyuk O.⁴, Kucher O.¹, Dvirna T.¹, Ljubka T.⁵, Miskova O.¹

The paper is dedicated to the memory of Dr. Karina Zvyagintseva (1985–2025), a young botanist and educator, associate professor of the Department of Botany and Plant Ecology of the V. N. Karazin Kharkiv National University. Her life and scientific legacy are presented, highlighting her contributions to the development of urban floristics, plant invasions, and nature conservation through her original research.

Key words: Karina Zvyagintseva, scientist-botanist, teacher.

¹ M. G. Kholodny Institute of Botany, NAS of Ukraine, 2, Tereshchenkivska Str., Kyiv, 01004, Ukraine; e-mail: shevera.myroslav@ukr.net; l.zavialova7@gmail.com; kucher.oksana29@gmail.com; dvirna_t@ukr.net; lena.miskova.enot@gmail.com

² Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 6, Kossuth square, Berehove, 90202, Ukraine; e-mail: protopopova.vira@ukr.net

³ State Institute «Institute for evolutionary ecology, NAS of Ukraine, 37, Lebedieva Str., Kyiv, 03143, Ukraine; e-mail: ogubar@gmail.com

⁴ Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, 61, Ivan Ohienko Str., Kamianets-Podilskyi, 32301, Ukraine; e-mail: linum@ukr.net

⁵ Independent researcher; e-mail: ljubkatibor@gmail.com

На початку травня 2025 р. із Харкова надійшла приголомшлива звістка. На 40-му році життя передчасно пішла у засвіти молода вчена-ботанік і педагог, доцент кафедри ботаніки та екології рослин Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна й одночасно провідний фахівець відділів аспірантури, докторантури та супроводу PhD програм і методичної та акредитаційної

роботи вишу, кандидат біологічних наук Каріна Звягінцева. У цю болючу втрату важко повірити, ще тяжче зрозуміти та прийняти її... Обірвалося життя молодії, енергійної, світлої людини в розквіті творчих сил, повної планів і задумів.

Каріна Звягінцева народилася 4 серпня 1985 р. у м. Харків у родині службовців. Навчалася у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, спеціалізувалася на вивченні ботаніки. У 2006 р. здобула ступінь бакалавра, у 2007 р. – магістра біології. Ще в студентські роки працювала на кафедрі старшим лаборантом. По закінченні вишу її залишили для продовження наукової кар'єри. Протягом 2008–2012 рр. навчалася заочно в аспірантурі Інституту ботаніки ім. М. Г. Холодного НАН України: під науковим керівництвом М. Шевери досліджувала урбанofлору Харкова. Кандидатську дисертацію на тему «Антропогенна трансформація флори м. Харкова» успішно захистила у 2015 р. З того часу працювала асистентом, згодом доцентом кафедри ботаніки та екології рослин у alma mater та провідним фахівцем відділу аспірантури, докторантури та супроводу PhD програм і відділу методичної та акредитаційної роботи.

Наукові інтереси Каріни Звягінцевої були пов'язані з урбанofлористикою, антропогенною трансформацією флори, фітоінвазіями та фітосозологією. Вона любила рідне місто Харків, добре знала його історію. Свою наукову діяльність пов'язала з вивченням рослинного покриву цього мегаполісу, дослідила стан і трансформацію флори, шукала й знаходила фрагменти природних масивів у межах міста, докладала зусиль для їхньої охорони та збереження. У своєму науковому дослідженні урбанofлори Харкова, здебільшого на основі власних зборів у природі, а також критичного опрацювання гербаріїв CWU і KW, встановила сучасний склад флори міста, який налічує 1094 види судинних рослин, здійснила її структурний та фракційний аналізи, з'ясувала особливості еколого-топологічної диференціації та антропогенної трансформації. Проаналізувала структуру урбанofлори Харкова і встановила її подібність до регіональної флори, бореально-субсередземноморсько-європейський характер із домішками євразійсько-південносибірських та номадійських геоелементів; виявила посилення ролі неморального геоеlementу флори, що в умовах антропогенної трансформації та сучасної зміни клімату є сталою тенденцією її розвитку.

Досліджувала сучасний стан та антропогенну трансформацію флори та рослинності борів

в межах міста. Також підготувала й опублікувала матеріали для створення в м. Харків ботанічного заказника «Новожанівський» із фрагментами справжніх лук, на яких збереглися рідкісні види рослин (*Ophioglossum vulgatum* L., *Botrychium lunaria* (L.) Sw., *Anacamptis coriophora* (L.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase, *A. palustris* (Jacq.) R. M. Bateman, Pridgeon & M. W. Chase, *Epipactis palustris* (L.) Crantz), занесені до Червоної книги України та підпадають під дію Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що знаходяться під загрозою зникнення (CITES). У межах міста дослідниця загалом виявила 67 рідкісних видів рослин, 17 з яких включені до Червоної книги, і створила оригінальні картосхеми їх поширення. Результати, засновані серед іншого на оригінальних картографічних матеріалах, є надійним підґрунтям подальшого моніторингу цих рідкісних видів рослин та розробки дієвих заходів охорони.

Дослідниця також вивчала різноманітні аспекти проблеми фітоінвазій: від фіксації нових видів чужорідних рослин, які спонтанно потрапили на територію м. Харкова (*Eragrostis suaveolens* A. K. Becker ex Claus, *Phragmites altissimus* (Benth.) Nabile, *Euphorbia davidii* Subils та ін.) і своїм активним поширенням становлять загрозу для довкілля, підтверджуючи це оригінальними картами, до аналізу інвазійних видів та видів-трансформерів у флорі міста.

Каріна Звягінцева працювала в одному з найстаріших та найпрестижніших університетів України. Вона поєднувала наукову діяльність з освітньою, постійно вдосконалювала свої професійні навички. Щиро ділилася своїми знаннями зі студентам, які високо цінували її за професіоналізм. Викладала спеціальні курси: «Лабораторний практикум «Ботаніка: вищі рослини»», «Екофлора», «Флора природних та синантропних біотопів», «Садово-парковий дизайн» (міжфакультетська дисципліна для магістрів), проводила навчально-польові практики на біологічній базі навчального закладу в Гайдах та в самому місті.

Одноосібно й у співавторстві К. Звягінцева підготувала понад 50 наукових публікацій (див. вибрані праці), зокрема монографію «*An annotated checklist of the urban flora of Kharkiv*» (Zvyagintseva 2015), методичне видання «*Ботаніка: вищі рослини: навчально-методичний комплекс*» (Комариста та ін. 2021), численні оригінальні фахові статті, матеріали конференцій. Брала безпосередню участь у спеціалізованих наукових форумах (фото), зокрема

II, III і IV Всеукраїнських наукових конференцій «Синантропізація рослинного покриву України» (Переяслав-Хмельницький, 2012; Київ, 2019; Київ – Біла Церква, 2024), IX International Conference «*Anthropization of environment of Rural Settlements. Flora and vegetation*» (Kamyanets–Podilskiy & Boyany, 2010), XII International Conference «*Synanthropization of Flora and Vegetation*» (Ужгород – Берегово, 2018), а восени минулого року – XV з'їзду Українського ботаніч-

ного товариства в м. Івано-Франківськ. На цих форумах дослідниця представляла оригінальні наукові доповіді, ділилася своїми науковими напрацюваннями з колегами, брала участь у наукових дискусіях.

Пам'ять про Каріну Звягінцеву – молодувчену, світлу й щиру, надзвичайно позитивної вдачі Людину, її наукові здобутки, залишаться з нами назавжди. Висловлюємо щирі співчуття родині та колегам і поділяємо їхню скорботу.

Екскурсія до Хотинської фортеці (околиці м. Хотин): зліва на право О. Кучер, В. Протопопова, К. Звягінцева (2010 р.)

Каріна Звягінцева (третя ліворуч) серед учасників II Всеукраїнської наукової конференції «Синантропізація рослинного покриву України» (м. Переяслав-Хмельницький, 2012 р.). Біля музею Т.Г. Шевченка

Екскурсія в околицях урочища «Куряче горло» (околиці м. Переяслав-Хмельницький): зліва на право Л. Зав'ялова, М. Шевера, В. Протопопова, К. Звягінцева (2012 р.)

Каріна Звягінцева (друга праворуч) серед учасників III Всеукраїнської наукової конференції «Синантропізація рослинного покриву України» (м. Київ, 2019 р.). Парк «Феофанія»

Вибрані публікації К. Звягінцевої

ГАМУЛЯ, Ю.Г., ЗВЯГІНЦЕВА, К.А. (2010) Особенности зонирования местообитаний природной и антропогенной растительности г. Харькова. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Біологія*, 11(905), 43–54.

ГАМУЛЯ, Ю.Г., ЗВЯГІНЦЕВА, К.А., ЛАЗАРЕВА, З.Е. (2011) Боры города Харькова: современное состояние и антропогенная трансформация флоры и рас-

тительности. *Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи)*, 3(1), 30–36.

ЗВЯГІНЦЕВА, К.О., СІННА, О.І. (2012) До методики картування видів урбанofлори (на прикладі м. Харкова). *Промислова ботаніка, збірник наукових праць*, 12, 96–99.

ЗВЯГІНЦЕВА, К.О. (2013) Аналіз флори залізниць міста Харкова. *Вісник Харківського національного*

- університету імені В.Н.Каразіна. Серія Біологія, 17(1056), 44–53.
- ДВІРНА, Т.С., ЗВЯГІНЦЕВА, К.О. (2013) Знахідки *Euphorbia davidii* Subils (Euphorbiaceae) на території Лівобережного лісостепу України. *Український ботанічний журнал*, 70(3), 351–353.
- ЗВЯГІНЦЕВА, К.О. (2013) Інвазійні види в урбанофлорі Харкова. *Український ботанічний журнал*, 70(4), 508–513.
- ЗВЯГІНЦЕВА, К.О. (2013) Знахідки адвентивних рослин у флорі м. Харкова. *Український ботанічний журнал*, 70(6), 772–775.
- ZVYAGINTSEVA, K.O. (2015) *An annotated checklist of the urban flora of Kharkiv*. V.N.Karazin Kharkiv National University, Kharkiv.
- ZVYAHINTSEVA, K.O. (2017) Current status of the rare component of the urban flora of Kharkiv. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія Біологія*, 28, 155–160.
- ЗВЯГІНЦЕВА, К.О. (2020) Матеріали до створення ботанічного заказника «Новожанівський» (м. Харків, Україна). *Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Серія Біологія*, 35, 16–23.
- КОМАРИСТА, В.П., ГАМУЛЯ, Ю.Г., БЕЗРОДНОВА, О.В., ЗВЯГІНЦЕВА, К.О., КАЗАРІНОВА, Г.О. (2021) *Ботаніка: вищі рослини: навчально-методичний комплекс*. ХНУ імені В. Н. Каразіна, Харків.
- MOYSIYENKO, I.I., SHYNDER, O.I., LEVON, A.F., CHORNA, G.A., VOLUTSA, O.D., LAVRINENKO, K.V., KOLOMIYCHUK, V.P., SHOL, G.N., SHEVERA, M.V., BOROVYK, D.V., VYNOKUROV, D.S., ZVIAHINTSEVA, K.O., KALASHNIK, K.S., KAZARINOVA, H.O., LEVCHUK, L.V., SKOBEL, H.O., TARABUN, M.O., GERASIMCHUK, G.V., LYUBINSKA, L.G., BEZSMERTNA, O.O., BONDARENKO, H.M., MAMCHUR, T.V., PASHKEVYCH, N.A. (2023) Notes to vascular plants in Ukraine I. *Chornomorski Botanical Journal*, 19(1), 76–93.
- ZVIAHINTSEVA, K., KAZARINOVA, H., ABRAMOVA, G., MASHTALER, O. (2023) Ecological features and anthropogenic transformation of wetlands as part of urban floras of Ukraine. *Acta Biologica Universitatis Daugavpiliensis*, 23(1), 13–27.